

Človek kot sramota in kot navdih

Ljubljanski festival dokumentarnega filma je že postregel tudi z nekaterimi bolj izpostavljenimi filmi letošnjega in lanskega leta.

✂ Špela Barlič

Ulrich Seidl s celovečercem *Safari* (2016), v katerem si poglobljeva ogleda fenomen lovskega turizma v Afriki, nadaljuje serijo dokumentarcev, ki Avstrijce prikazujejo v precej neprijazni luči. Svoje vrle rojake postavlja v statične, poudarjeno dolge, kirurško simetrične in z lovske trofejami baročno okvirjene kadre, v katerih prismuknjeni liki v kaki srajcah, ki živali pred svojimi puškami imenujejo »kos«, izpadejo preprosto be-

bavi. Že samo ob njihovi podobi vam postane nerodno, da pripadate isti vrsti živalskega stvarstva kot oni, ko začnejo blebetati popolne neumnosti, pa si ne morete kaj, da se ne bi strinjali z edino pametno izjavo, ki jo slišite v filmu, in sicer tisto, da bi bilo za naravo najbrž najbolje, da bi se človeštva otrebila.

Prav težko je gledati, kako ti bebčki s pomočjo cele armade asistentov in skladovnice lovske puške v popolnoma nadzorovanih okoliščinah strahopetno pobijajo veličastne živali in to celo razumejo kot svoje poslanstvo. Videti so kot otroci v peskovniku, ki jim mamice podajajo lopatke in sugerirajo, kako močno morajo v potičko potlačiti mivko, pri tem pa budno pazijo, da na njih ne bi skočil kakšen pretirano živahen mulc. Perverznost zahodnega človeka in njegovega bed-

nega iskanja »vznemirljivih«, »primarnih« doživetij je poudarjena s kontrastnimi podobami fascinantnih afriških živali in stoičnih domačinov, ki za beden zaslužek hranijo večvrednostni kompleks ošabnih turistov in zanje opravljajo vse umazano delo (zelo nazorno je prikazano odiranje in razkosavanje živalskih trupel). Tipičen seidlovski film, ki zna v človeškem poiskati groteskno in ob katerem se boste počutili nelagodno, čeprav vas bo obenem tudi zabaval.

Razčlovečenje v potilnicah

V tekmovalnem programu se za glavno nagrado poteguje celovečerni prvenec v ZDA šolanega indijskega režiserja **Rahula Jaina** *Mašine* (2016), ki gledalca popelje naravnost v temno srce švicfabrik tretjega sveta, v umazano črnino razpadajočih tovarn, ka-

mor žarek dnevne svetlobe posveti le skozi kakšno majhno lino. Jain podaja industrijski milje v osupljivih, skoraj bi rekli čudovitih kontrastnih chiaroscuro podobah, ki jih prebadajo pobliski razkošnih živopisnih slapov blaga.

Film je brez komentarja, utripa v hipnotičnem metronomskem ritmu strojev, ob katerih kinkajo na smrt utrujeni delavci, in le tu in tam se vanj vplete pripoved katerega od akterjev, ki razkrije realnost vsakdanje tlake v tovrstni tovarni in ponudi nekaj odgovorov na vprašanje, zakaj delavci dopustijo, da delodajalci z njimi ravnaajo kot s stroji.

Posvečena gibljivim slikam

V petek je premiero doživel tudi domači dokumentarec režiserke **Maje Weiss** *Odstiranje pogleda z Mirjano Borčič* (2017), filmski portret gospe

»iz ozadja«, ki je vzpostavila filmsko vzgojo na Slovenskem in k filmu pritegnila mnoge mlade zanesenjake, ki so postali ključni akterji naše kinematografije in njenih ljubiteljskih odvodov. Med očarljivo deklico s frfovavim senčnikom s črno-bele fotografije in pronicljivo gospo v poznih letih, ki z dežnikom v roki poseda na klopici s pogledom na morje, je življenje, posvečeno filmu in želji po okuževanju prihajajočih rodov s čarovnijo gibljivih slik.

Maja Weiss Borčičevo predstavi predvsem v njeni »službeni« koži in tako skozi njen portret razgrne tudi časovnico in ključne etape razvoja slovenske filmske pedagogike; filmsko opismenjevanje otrok in mladih namreč še danes sloni na njenih načelih. Dragocen dokument o za naš prostor izjemno pomembni dami. ×